

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ВИКОНАВСТВА

УДК 78(091):7.03:37.091.313

DOI <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2026-47-19>

Ольга Володимирівна Вороновська

ORCID: 0000-0001-7181-996X

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»

o_voron@ukr.net

Марина Володимирівна Русяєва

ORCID: 0000-0002-0498-0611

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри теоретичної, музично-інструментальної

та вокальної підготовки

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»

marina.rusyaeva.od@gmail.com

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ МУЗИКИ ТА ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА НА ЗАСАДАХ ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Стаття присвячена проблемі модернізації мистецької освіти в Україні в умовах цифрової епохи та необхідності подолання фрагментарності знань майбутніх фахівців. Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці цілісної моделі інтегрованого проекту, який би дозволив студентам сприймати музичні та візуальні образи як єдиний еволюційний потік у межах курсів історії музики та історії мистецтва. Дослідження спрямоване на розробку конкретних методичних

алгоритмів, що поєднують теоретичний зміст дисциплін із практичною проєктною діяльністю. **Методологія** дослідження ґрунтується на застосуванні системно-аналітичного та компаративного методів. Автори спираються на принцип ізоморфізму, що дозволяє виявити спільний «генетичний код» епохи в музиці, архітектурі та живописі. Також залучено нейропсихологічні підходи до аналізу синестезії як фундаментального механізму міжсенсорної взаємодії. **Наукова новизна** роботи визначається тим, що в ній вперше запропоновано методичне поєднання проєктно-орієнтованого навчання із теорією синтезу мистецтв саме в межах історико-мистецьких курсів. Розроблено чотириетпний алгоритм реалізації проєкту: від формулювання проблемного «спрямовуючого запитання» до створення унікального інтегрованого продукту. Обґрунтовано використання синестезії як дидактичного інструменту, що перетворює абстрактні категорії на особистісний чуттєвий досвід здобувача. **Висновки.** Дослідження доводить, що інтегрований підхід на засадах PBL виступає ефективним «антидотом» проти деструктивної фрагментарності знань. Впровадження цієї методики дозволяє змінити роль викладача з «лектора-інформатора» на фасилітатора творчого пошуку, що є критично важливим для підготовки фахівців нової генерації. Для майбутніх педагогів мистецьких шкіл такий підхід має подвійну цінність, надаючи готовий методичний інструментарій для модернізації початкової ланки мистецької освіти, роблячи процес навчання емоційно насиченим та когнітивно доступним для дітей. Реалізація міждисциплінарних проєктів забезпечує перехід від репродуктивного відтворення фактів до формування високого рівня аналітичних компетенцій.

Ключові слова: інтегрований підхід, проєктно-орієнтоване навчання, мистецько-педагогічний проєкт, історія музики, історія мистецтва, синтез мистецтв, синестезія, ізоморфізм, мистецька освіта.

Voronovskaya Olga Volodymyrivna, Candidate of Art, Associate Professor at the Department of Musical Art and Choreography of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky; Rusiyayeva Marina Volodymyrivna, Candidate of Art, Associate Professor at the Department of Theoretical, Musical-Instrumental, and Vocal Training of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky

An integrated approach to teaching Music History and Art History based on project-based learning

The article addresses the problem of modernizing art education in Ukraine in the digital era and the necessity of overcoming knowledge fragmentation among future specialists. **The research objective** is to theoretically substantiate and develop a cohesive model for an integrated project that enables students to perceive musical and visual images as a single evolutionary stream within Music History and Art History courses. The study is aimed at developing specific methodological algorithms that combine the theoretical content of the disciplines with practical project activities. **The research methodology**

is based on the application of systemic-analytical and comparative methods. The authors rely on the principle of isomorphism, which allows for identifying the common "genetic code" of an era in music, architecture, and painting. Additionally, neuropsychological approaches are involved in the analysis of synesthesia as a fundamental mechanism of intersensory interaction. **The scientific novelty** of the work is defined by the fact that it is the first to propose a methodological combination of project-based learning with the theory of art synthesis specifically within historical and art-related courses. A four-stage project implementation algorithm has been developed: from formulating a problematic "driving question" to creating a unique integrated product. The use of synesthesia as a didactic tool that transforms abstract categories into the learner's personal sensory experience is substantiated. **Conclusions.** The research proves that an integrated approach based on PBL acts as an effective "antidote" to the destructive fragmentation of knowledge. The implementation of this methodology allows for changing the teacher's role from a "lecturer-informant" to a facilitator of creative search, which is critical for training a new generation of specialists. For future art school teachers, this approach has double value, providing ready-made methodological tools for modernizing the primary level of art education, making the learning process emotionally saturated and cognitively accessible for children. The implementation of interdisciplinary projects ensures a transition from the reproductive repetition of facts to the formation of a high level of analytical competencies.

Key words: integrated approach, project-based learning, art-pedagogical project, Music History, Art History, synthesis of arts, synesthesia, isomorphism, art education.

Актуальність теми. Трансформація сучасної мистецької освіти в Україні зумовлює пошук нових методологічних підходів, які б відповідали викликам цифрової епохи та запитам нового покоління здобувачів освіти. Традиційна система викладання історико-теоретичних дисциплін, зокрема історії музики та історії мистецтва, тривалий час базувалася на автономному вивченні кожного виду мистецтва. Такий підхід часто призводить до фрагментарності знань здобувачів: вони опановують хронологію музичних стилів окремо від контексту візуальної культури, архітектури чи філософської думки відповідної епохи.

Основна проблема полягає у суперечності між цілісною природою художнього процесу, де звук, колір та форма завжди перебували у нерозривному синтезі, та дискретним характером їх вивчення в освітньому процесі. Майбутні викладачі мистецьких шкіл часто не вбачають прямих стильових паралелей, наприклад, між поліфонією Й. С. Баха та архітектурною логікою

бароко, або між колористичними пошуками К. Дебюссі та живописною технікою К. Моне. Це обмежує формування цілісної художньої картини світу майбутнього викладача та знижує його здатність до креативної інтерпретації мистецьких явищ.

У цьому контексті виникає гостра потреба у впровадженні інтегрованого підходу, який би дозволив розглядати історію музики та історію мистецтва як єдиний еволюційний потік. Найбільш ефективним інструментом для реалізації такої інтеграції постає проектно-орієнтоване навчання. Воно перетворює здобувача з пасивного споживача інформації на активного дослідника, що самостійно вибудовує міжпредметні зв'язки через створення конкретного творчого чи наукового продукту. Таким чином, актуалізується питання розробки конкретних методичних алгоритмів, що дозволять поєднати теоретичний зміст мистецьких курсів із створенням мистецько-педагогічного проекту.

Проблема модернізації мистецької освіти та впровадження інноваційних технологій навчання перебуває у центрі уваги багатьох сучасних науковців. У сучасній українській мистецькій педагогіці теорія проектного навчання активно розвивається в контексті компетентнісного підходу. Дослідники розглядають проектну діяльність як засіб саморозвитку особистості, активізації пізнавальної діяльності здобувачів і як ефективну педагогічну стратегію, що спрямована на розвиток дослідницького та пізнавального потенціалу студентів [3; 11]. Автори на основі експериментальних даних доводять, що впровадження проектно-орієнтованого навчання у закладах вищої освіти сприяє зростанню рівня автономності здобувачів та їхньої психологічної готовності до наукової діяльності [3, с.96].

Питання взаємодії різних видів мистецтв (музики, живопису, архітектури, літератури) досліджуються в межах поліхудожньої освіти. Науковці наголошують, що інтегрований підхід сприяє формуванню цілісного естетичного досвіду. У дослідженні І. Ушакової синтез різних видів мистецтва розглядається як багатогранне поєднання музичних, літературних та образотворчих елементів, що виступає дієвим інструментом формування культурної ідентичності та цілісної особистості майбутнього

фахівця [12]. Важливими є праці, присвячені синестезії та взаємозв'язку слухових і зорових образів у мистецтві. У дослідженні О. Кузьменко та О. Стрельцової синестезія розглядається як фундаментальний психологічний механізм, що забезпечує глибоку взаємодію музичного та образотворчого мистецтва. Автори приділяють особливу увагу явищу «синопсії» (кольорового слуху), доводячи, що взаємозв'язок ритму, колориту та музичності є потужним стимулом для пошуку нестандартних художніх рішень і збагачення творчого інструментарію митця [7].

Попри значну кількість праць, присвячених окремо методу проєктів та окремо теорії синтезу мистецтв, питання методичного поєднання цих двох аспектів саме в межах курсів історії музики та історії мистецтва залишається недостатньо висвітленим. Більшість існуючих досліджень мають або суто теоретичний (мистецтвознавчий), або загальнопедагогічний характер. Відчувається брак конкретних методичних рекомендацій щодо створення інтегрованих проєктів, які б дозволяли студентам одночасно опановувати матеріал обох дисциплін через створення єдиного творчого продукту. Саме цей аспект і становить основний фокус нашої статті.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці цілісної моделі інтегрованого мистецько-педагогічного проєкту, що дозволив би здобувачам мистецької освіти сприймати музичні та візуальні образи як єдиний еволюційний потік у межах курсів історії музики та історії мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Питання інтеграції художніх форм та теоретичне обґрунтування засад їхньої органічної взаємодії є усталеним об'єктом наукового аналізу в працях провідних теоретиків мистецтва, де феномен синтезу мистецтв розглядається як системна цілісність, що ґрунтується на органічній взаємодії різних видів художньої творчості, об'єднаних спільним світоглядним кодом та естетичною парадигмою епохи. В основі цієї взаємодії лежить принцип ізоморфізму – структурної подібності засобів виразності, де різні художні мови (звукова, візуальна, просторова) експлікують єдиний стильовий фундамент.

У колі зарубіжних науковців, що зверталися до проблеми синтезу мистецтв і розробляли ідею «універсального твору мистецтва», що сягає своїм корінням архаїчних обрядово-ритуальних практик традиційних культур, варто відзначити дослідження Стівена Брауна та Еллен Діссанаяке [13]. Їхні праці підкреслюють еволюційний та антропологічний вимір мистецької цілісності, розглядаючи її як природну форму художнього самовираження людства. Дослідження українських науковців щодо висвітлення синтезу мистецтв торкаються вельми широкого кола проблем: від наукових пошуків у сфері естетизації навколишнього середовища [4], культурології [1] та мистецтвознавства [2; 6] до репрезентації синтезу мистецтв у культурно-освітній практиці вишів [10; 8]. Вважаючи на актуальність цих питань, Національна Академія Мистецтв України у 2020 р. ініціювала проведення щорічних Міжнародних наукових конференцій «Синтез мистецтв у сучасних соціокультурних процесах», де провідні українські фахівці вивчають механізми міжвидової взаємодії в мистецтві та пошуки алгоритмів їхнього гармонійного поєднання.

Традиційна парадигма мистецької освіти, попри її ґрунтовність, нерідко демонструє ознаки дискретності та лінійного детермінізму, що призводить до формування так званого «тунельного бачення» у здобувачів. У межах вузькоспеціалізованих дисциплін знання часто існують у стані когнітивної ізоляції: засвоєння фактологічного матеріалу (зокрема, хронології життя та творчості Й. С. Баха) відбувається поза контекстом загальнокультурних трансформацій епохи. Як наслідок, архітектоніка барокової фуги сприймається виключно як технологічний аспект музичної композиції, а не як акустичне втілення тієї самої світоглядної логіки, що структурує простір барокового собору чи динаміку живописного полотна.

Інтегрований підхід покликаний нівелювати цю штучну демаркацію, замінюючи фрагментарне накопичення інформації синергетичною моделлю пізнання. Це передбачає перехід від репродуктивного вивчення окремих видів мистецтва до аналізу єдиного культурного континууму. У сучасних науко-

вих публікаціях дедалі частіше піднімається питання переходу від описового вивчення біографій композиторів до аналізу соціокультурних контекстів та використання мультимедійних технологій. Наприклад, вивчення поліфонії бароко через призму архітектурних рішень того часу дозволяє здобувачу усвідомити спільний «генетичний код» епохи — прагнення до нескінченності, складної ієрархічності та динамічної експресії, що однаково реалізуються і в звуковому контрапункті, і в пластиці фасадів. Щодо вивчення творчості композиторів, то сучасна культуролог К. Міненко втілює метод культурологічного коментаря як «методологічного інструменту вивчення повсякденної сфери життя композиторів» для глибшого розуміння музичної культури XIX століття. Науковиця аргументовно доводить, що дослідження творчості композитора є неповним без урахування контексту соціальних взаємодій, міської побутової культури та панівних естетичних ідей, які формують унікальне середовище для виникнення художніх образів [9, с.58].

Подолання предметної ізольованості сприяє формуванню у майбутніх фахівців панорамного мислення. Інтеграція історії музики та історії мистецтва на засадах проектно-орієнтованого навчання трансформує навчальний процес із механічного засвоєння дат у процес конструювання цілісної світоглядної картини світу. Це дозволяє здобувачам розуміти внутрішню логіку розвитку культури як живої, взаємопов'язаної системи, де кожне художнє явище є рефлексією на єдиний естетичний запит часу.

Впровадження інтегрованого підходу актуалізує використання синестезії в якості універсального когнітивного інструментарію, що базується на міжчуттєвій конвергенції. У процесі опанування мистецьких дисциплін синестетичний досвід стає медіатором між різними модальностями сприйняття, дозволяючи студенту трансформувати акустичний сигнал у візуальний образ і навпаки. Встановлення кореляцій «колір – звук» та «лінія – мелодія» базується на ізоморфній природі мистецьких засобів виразності, де динаміка мелодійного малюнка знаходить свій еквівалент у пластиці графічної лінії, а тембральна насиченість інструментарію – у колористичній палітрі живопису.

З погляду нейропсихології, така активізація міжчуттєвих зв'язків стимулює роботу правої півкулі головного мозку, яка відповідає за цілісне, образне та асоціативне сприйняття. У традиційній дидактиці, орієнтованій переважно на логіко-аналітичні операції (лівопівкульний тип), емоційний складник часто залишається на периферії. Проте для мистецьких дисциплін саме емоційне проживання матеріалу є критичним фактором його глибокого засвоєння. І. Вернудіна аналізує синестезію як інструмент міжсенсорної взаємодії, що відіграє ключову роль у формуванні аудіовізуальних образів. У своєму дослідженні І. Вернудіна підкреслює, що саме завдяки здатності до складних асоціацій людина може повноцінно реалізувати свою «чуттєву природу» в процесі художньої творчості та сприйняття творів мистецтва [5]. Отже, синестетичний метод дозволяє подолати абстрактність теоретичних категорій, перетворюючи їх на «живе знання», засноване на особистісному чуттєвому досвіді, а використання синестезії як дидактичного прийому в при створенні мистецько-педагогічних проєктів сприяє формуванню багатовимірного художнього образу. Це активізує творчу інтуїцію студента та забезпечує перехід від репродуктивного відтворення інформації до творчої апперцепції, де звук, колір і форма виступають як єдина емоційно-змістовна цілісність. Такий рівень ініціації почуттів є фундаментальним для професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері мистецтва, оскільки закладає підґрунтя для справжньої інтерпретаційної свободи та глибокої емпатії до художнього тексту.

Наголошуючи на тому, що історія мистецтв та історія музики розвиваються в єдиному культурному полі, а їх інтеграція є виявленням спільних «генетичних» кодів епохи, розглянемо механізми виявлення стилістичних ознак через ключові категорії художнього мислення.

Синтез мистецтв стирає жорстку межу між часовими та просторовими видами діяльності. Так, музична фактура здатна створювати ілюзію об'єму, глибини та масштабу. Використання регістрів, поліфонічних пластів або акустичних ефектів дозволяє «будувати» вертикаль та горизонталь звукового простору.

В той же час, архітектурна споруда або картина розкриваються у часі через рух погляду або фізичне переміщення глядача, а динаміка ліній, спрямованість композиційних векторів створюють відчуття темпу та енергії, притаманних музичному процесу.

Стиль виступає як медіатор, що приводить звук, форму, колір і простір до спільного знаменника. Він визначає ступінь деталізації (від лаконічної стриманості до надмірної декоративності в усіх видах мистецтва одночасно), тип цілісності (замкненість чи відкритість твору) та емоційну модусність (панування певного типу афективності).

Архітектонічною основою кожного виду мистецтва та способом організації художнього матеріалу є його форма. Спільні стилістичні ознаки тут проявляються через ритмічну організацію (від суворої симетрії та регулярності до асиметричної плинності) та композиційну структуру, де принцип побудови (наприклад, тричастинність, дзеркальність або наявність чіткого центру) є ідентичними для музичного твору, фасаду будівлі чи полотна. Це демонструє панування єдиної логіки мислення – раціональної, емоційно-експресивної або деструктивної.

Загальновідомо, що зв'язок звуку та кольору базується на явищі синестезії. В академічному викладанні цей аспект розкривається через поняття «тембральної барви» та «тонального колориту». Певна стилістична установка диктує вибір гармонічної мови. Наприклад, насиченість дисонансами або використання чистих консонансів створює звукову «палітру», аналогічну інтенсивності або приглушеності кольорів у живописі. У візуальному мистецтві градації світлотіні, насиченість пігменту та фактура мазка виконують функцію, подібну до динамічних відтінків та артикуляції в музиці. Спільність стилю тут виявляється у принципі «чистоти» або «дифузії» (розмитості) елементів.

Переходимо до аналізу механіки перетворення теоретичних засад інтегративного підходу у конкретний освітній результат.

Впровадження проектно-орієнтованого навчання у процес вивчення історії музики та мистецтва трансформує роль студента з пасивного реципієнта інформації на активного дослідника-інтерпретатора. На відміну від традиційних реферативних

робіт, створення мистецько-педагогічного проєкту базується на розв'язанні прагматично орієнтованої проблеми, що вимагає трансдисциплінарного синтезу знань. Алгоритм реалізації такого підходу в мистецькій освіті розгортається через декілька послідовних етапів, кожен з яких спрямований на поглиблення міжвидової інтеграції.

Перший етап – концептуалізація та формулювання «спрямовуючого запитання». Замість широкої теми (наприклад, «Мистецтво імпресіонізму») викладач пропонує проблемний вузол, що спонукає до пошуку спільних генетичних кодів: «Як трансформація світлового середовища в полотнах К. Моне корелює з еволюцією гармонічної мови К. Дебюссі?». Це задає вектор для когнітивно-пошукової діяльності, де звук і візуальний образ стають рівноправними об'єктами аналізу.

Другий етап – дослідницька фаза та міжпредметна аналітика. Здобувачі здійснюють деконструкцію художніх текстів, використовуючи раніше згаданий принцип ізоморфізму. На цьому етапі відбувається пошук структурних аналогій: ритмічних структур у живописі, фактурних нашарувань у музиці, спільних композиційних векторів. Важливою складовою є робота з першоджерелами — маніфестами, епістолярною спадщиною та теоретичними працями митців, що дозволяє реконструювати естетичну парадигму епохи як цілісну систему.

Третій етап – творчий синтез та створення продукту. Результатом мистецько-педагогічного проєкту має стати унікальний інтегрований продукт, що демонструє здатність студента до самостійного концептуального мислення. Це може бути мультимедійна інсталяція, цифрова мапа стильових паралелей, аналітичний есей-перформанс, що супроводжується специфічним музичним контентом. Тут синестезія перетворюється з теоретичної категорії на практичний інструмент конструювання художнього простору.

Четвертий етап – презентація та рефлексивний аналіз. Публічний захист мистецько-педагогічного проєкту передбачає не лише демонстрацію результатів, а й експлікацію методологічних зв'язків, виявлених у процесі роботи. Рефлексія дозво-

ляє здобувачам оцінити ефективність інтегрованого підходу як засобу подолання «тунельного бачення» та усвідомити власну роль у процесі актуалізації мистецької спадщини.

Отже, методологія проектно-орієнтованого навчання у викладанні історико-мистецьких дисциплін виступає каталізатором професійної суб'єктності. Вона забезпечує перехід від лінійного вивчення історії мистецтв до об'ємного розуміння культури, де кожна творча ініціатива здобувача базується на глибокому розумінні органічної цілісності художнього світу.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, слід констатувати, що впровадження інтегрованого підходу до викладання історії музики та історії мистецтва на засадах проектно-орієнтованого навчання виступає ефективним «антидотом» проти деструктивної фрагментарності знань. Традиційна модель «мозаїчного» накопичення інформації, де кожна мистецька дисципліна існує в ізольованому інформаційному полі, поступається місцем епістемологічній цілісності. Завдяки виявленню спільних стильових кодів, структурного ізоморфізму та залученню синестетичних механізмів сприйняття, навчальний процес трансформується у створення багатовимірної моделі світу, де звук, колір і форма є взаємодоповнювальними компонентами єдиного художнього континууму.

Методологія проектно-орієнтованого навчання у цьому контексті відіграє роль сполучної ланки, що перетворює теоретичні абстракції на дієвий професійний досвід. Реалізація міждисциплінарних проектів дозволяє здобувачу не просто вивчати історію культури, а «проживати» її через власну творчу та дослідницьку діяльність. Це забезпечує перехід від репродуктивного відтворення фактів до формування аналітичних компетенцій високого рівня, що є критично важливим для фахівця нової генерації.

Для майбутніх педагогів мистецьких шкіл такий підхід має подвійну цінність. З одного боку, він сприяє розвитку особистого панорамного мислення, а з іншого – надає впорядкований методичний алгоритм для модернізації початкової ланки мистецької освіти. Подолання предметної ізольованості в процесі фахової підготовки закладає фундамент для формування універсально

освіченої особистості, здатної бачити внутрішню єдність світової культури. Таким чином, інтеграція мистецьких дисциплін через проектну діяльність є не просто дидактичним прийомом, а необхідною умовою підготовки компетентного викладача, готового до викликів сучасного соціокультурного простору. Особлива значущість інтегрованого навчання на засадах PBL полягає у формуванні професійної готовності майбутніх педагогів до роботи в сучасних закладах спеціалізованої мистецької освіти. У цьому контексті здобувач виступає як ретранслятор інноваційного досвіду. Опановуючи алгоритми міжвидової взаємодії під час університетського навчання, майбутній фахівець отримує валідований методичний інструментарій, адаптований для безпосереднього впровадження в освітній процес.

Традиційні форми викладання в початковій мистецькій ланці часто страждають від академічного консерватизму, що не завжди відповідає запитам сучасного учня. Для педагога мистецької школи володіння методикою проектно-орієнтованого навчання стає ключовою конкурентною перевагою, тому що інтегрований підхід дозволяє вчителю змінити роль з «лектора-інформатора» на фасилітатора творчого пошуку. Майбутні педагоги отримують готову модель організації уроків, де вивчення музичного твору супроводжується візуалізацією, аналізом архітектурних стилів або літературних паралелей, що робить процес навчання для дітей емоційно насиченим та когнітивно доступним. Побудова навчання за принципом «від проекту до продукту» забезпечує формування у вихованців мистецьких шкіл цілісного художнього мислення з раннього віку. Педагог, який володіє технологією інтеграції, здатний створювати міжпредметні зв'язки «горизонтального» типу, об'єднуючи класи музичного інструмента та образотворчого мистецтва в єдиний творчий простір. Це сприяє подоланню фрагментарності сприйняття культури у дітей та стимулює розвиток синестетичних здібностей, що є фундаментом художньої обдарованості.

Таким чином, трансляція методики інтегрованого навчання від вищої школи до початкової ланки мистецької освіти забезпечує спадковість інноваційних дидактичних підходів. Випус-

кник закладу вищої освіти виходить на ринок праці з готовим «портфелем» проєктних рішень, що дозволяє йому ефективно модернізувати зміст мистецької освіти, роблячи її живою, актуальною та спрямованою на всебічний розвиток творчої особистості учня.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ареф'єва А. Синкретизм та синтетизм еволюції мистецтва як засоби культуротворчості. *Філософські науки*. 2021. № 2 (90). С. 165–176. DOI: 10.35433/PhilosophicalSciences.2(90).2021.165-176
2. Афоніна О. Художні прийоми «подвійного кодування» в синтезі мистецтв. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2017. Вип. 38. С. 118–128. <http://elib.nakkkim.edu.ua/xmlui/handle/123456789/357>
3. Брюховецька І., Височан Л., Самойленко І. Проєктне навчання як засіб підвищення дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2023. № 2. С. 94–99. <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2023-2-13>
4. Васкяліте В. Синтез мистецтв в дизайні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 70, т. 1. С. 78–82. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/70_2023/part_1/11.pdf
5. Вернудіна І. Сугестія та синестезія в психологічній структурі художньої творчості. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Психологія*. 2024. № 2. С. 15–19. <https://doi.org/10.32782/psyspu/2024.2.3>
6. Дем'янчук А. Хореографія в системі синтезу мистецтв: поняття універсального мистецького твору. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 54, т. 1. С. 88–94. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/54_2022/part_1/12.pdf
7. Кузьменко О., Стрельцова О. Кореляція творчої діяльності митців крізь призму синестезії. *Арт-платформа*. 2021. Т. 4, № 2. С. 13–44. <https://doi.org/10.51209/platform.2.4.2021.13-44>
8. Лимаренко Л., Кузякіна Д. Репрезентація синтезу мистецтв у культурно-мистецьких проєктах здобувачів вищої освіти. *Педагогічна естетика та етика*. 2024. № 30. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320967>
9. Міненко К. Культурологічний коментар як метод дослідження урбаністичного повсякдення композиторів ХІХ століття. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2025. № 2 (67). С. 58–72. [https://doi.org/10.31318/2414-052X.2\(67\).2025.339137](https://doi.org/10.31318/2414-052X.2(67).2025.339137)
10. Несен І. Синтез мистецтв : навч. посібник. Київ : НАКККіМ, 2020. 120 с. <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/2499>
11. Пандазі А., Станжур Т. Проєктне навчання як засіб формування компетентностей майбутніх менеджерів. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 4. С. 88–95. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-88-95>

12. Ушакова І. Інтеграційний потенціал синтетичних мистецтв у формуванні культури особистості на заняттях з гуманітарних дисциплін. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2021. № 3 (102). С. 333–345. <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-102-3-333-345>

13. Brown S., Dissanayake E. The Synthesis of the Arts: From Ceremonial Ritual to «Total Work of Art». *Frontiers in Sociology*. 2018. Vol. 3. <https://www.frontiersin.org/journals/sociology/articles/10.3389/fsoc.2018.00009/full>

REFERENCES

1. Aref'ieva, A. (2021). Synkretyzm ta syntetyzm evoliutsii mystetstva zasoby kulturotvorchosti [Syncretism and synthetism of the evolution of art as a means of culture-making]. *Philosophical Sciences*, (2), 165–176. [https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2\(90\).2021.165-176](https://doi.org/10.35433/PhilosophicalSciences.2(90).2021.165-176)

2. Afonina, O. (2017). Khudozhni pryimy «podviinoho koduvannia» v syntezi mystetstv [Artistic techniques of "double coding" in the synthesis of arts]. *Aktualni problemy istorii, teorii ta praktyky khudozhnoi kultury* [Actual Problems of History, Theory and Practice of Artistic Culture], (38), 118–128. <http://elib.nakkim.edu.ua/xmlui/handle/123456789/357>

3. Briukhovetska, I., Vysochan, L., & Samoilenko, I. (2023). Proiektne navchannia yak zasib pidvyshchennia doslidnytskoi kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity [Project-based learning as a means of increasing the research competence of higher education applicants]. *Pedagogical Sciences: Theory and Practice*, (2), 94–99. <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2023-2-13>

4. Vaskialite, V. (2023). Syntez mystetstv v dyzaini [Synthesis of arts in design]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Issues in the Humanities], 70(1), 78–82. https://www.aphn-journal.in.ua/archive/70_2023/part_1/11.pdf

5. Vernudina, I. (2024). Suhestiia ta synesteziia v psykholohichnii strukturi khudozhnoi tvorchosti [Suggestion and synesthesia in the psychological structure of artistic creativity]. *Slobozhanskyi naukovyi visnyk. Seriia: Psykholohiia* [Slobozhanskyi Scientific Bulletin. Series: Psychology], (2), 15–19. <https://doi.org/10.32782/psyspu/2024.2.3>

6. Demianchuk, A. (2022). Khoreohrafiia v systemi syntezu mystetstv: poniattia universalnogo mystetskoho tvoruv [Choreography in the system of synthesis of arts: the concept of a universal work of art]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Issues in the Humanities], 54(1), 88–94. https://www.aphn-journal.in.ua/archive/54_2022/part_1/12.pdf

7. Kuzmenko, O., & Streltsova, O. (2021). Koreliatsiia tvorchoi diialnosti myttsiv kriz pryzmu synestezii [Correlation of creative activity of artists through the prism of synesthesia]. *Art-platforma* [Art Platform], 4(2), 13–44. <https://doi.org/10.51209/platform.2.4.2021.13-44>

8. Lymarenko, L., & Kuziakina, D. (2024). Rerezentatsiia syntezu mystetstv u kulturno-mystetskykh proiektakh zdobuvachiv vyshchoi osvity [Representation of the synthesis of arts in cultural and artistic projects of higher education applicants]. *Pedahohichna estetyka ta etyka* [Pedagogical

Aesthetics and Ethics], (30). <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320967>

9. Minenko, K. (2025). Kulturolohichnyi komentar yak metod doslidzhennia urbanistychnoho povsykhdennia kompozytoriv XIX stolittia [Culturological commentary as a method of researching the urban everyday life of 19th-century composers]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho* [Journal of the National Music Academy of Ukraine named after P. I. Tchaikovsky], (2), 58–72. [https://doi.org/10.31318/2414-052X.2\(67\).2025.339137](https://doi.org/10.31318/2414-052X.2(67).2025.339137)

10. Nesen, I. (2020). Syntez mystetstv: navch. posibnyk [Synthesis of arts: tutorial]. NAKKKiM. <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/2499>

11. Pandazi, A., & Stanzhur, T. (2023). Proiektne navchannia yak zasib formuvannia kompetentnosti maibutnikh menedzheriv [Project-based learning as a means of forming the competencies of future managers]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal* [Ukrainian Educational Journal], (4), 88–95. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-88-95>

12. Ushakova, I. (2021). Intehratsiinyi potentsial syntetychnykh mystetstv u formuvanni kultury osobystosti na zaniattiakh z humanitarnykh dystsyplin [Integration potential of synthetic arts in the formation of personality culture in humanities classes]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka* [Spirituality of a Personality: Methodology, Theory and Practice], 3(102), 333–345. <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-102-3-333-345>

13. Brown, S., & Dissanayake, E. (2018). The Synthesis of the Arts: From Ceremonial Ritual to «Total Work of Art». *Frontiers in Sociology*, 3. <https://www.frontiersin.org/journals/sociology/articles/10.3389/fsoc.2018.00009/full>

Дата першого надходження статті до видання: 14.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.05.2026